

መጋቢት 12 ቀን 2004 ዓ.ም

ዳኞች፡- ተሻገር ገ/ሥላሴ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ነጋ ዱፍሣ

አዳነ ንጉሴ

- አመልካች፡-**
- 1. አቶ ጌታቸው ደያሰ
 - 2. ወ/ሮ ፋንቱ ተስፋዬ
- } ወ/ሮ ፈንቱ ተስፋዬ ቀርበዋል

ተጠሪ፡- ወ/ሮ ሩቅያ ክድር

መዝገቡ የተቀጠረው ለምርመራ ሲሆን፤ መርምረን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍርድ

ይህ የሰበር ጉዳይ በአዋጅ ቁጥር 454/97 አንቀጽ 2 የተመለከተውን ድንጋጌ አፈፃፀምና ትርጉም የሚመለከት ሲሆን፤ ዝርዝር ጉዳዩም፤ የአሁን አመልካቾች በሻጭነት ተጠሪ በገዥነት ተሰይመው ጥር 24 ቀን 1999 ዓ.ም አድርገውት በነበረው የቤት ሽያጭ ውል የተነሣ ግራ ቀኝ በመ/ቁ. 05508 በሆነው መዝገብ ላይ ውሉ ይፈርሃል ወይስ አይፈርስም? በሚለው ጉዳይ ላይ ሲከራከሩ ከቆዩ በኋላ ክሱን ሲመለከት የነበረው የአዳማ ልዩ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ሰኔ 23 ቀን 2000 ዓ.ም በዋለው ችሎት በማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ የሚደረግ የሽያጭ ውል ውል ለማዋዋል ሥልጣን ባለው አካል ፊት ካልተደረገ በቀር የፀና ውል ሊሆን አይችልም። ፈራሽ ነው በማለት የፌዴራል ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁ.21448 ግንቦት 30 ቀን 1999 ዓ.ም ትርጉም የሰጠበት ስለሆነና ይህም በግራ ቀኝ መካከል የተደረገው ውል ውል ለማዋዋል ሥልጣን ባለው አካል ፊት ያልተደረገ ስለሆነ ፈራሽ ነው በማለት በመ/ቁ. 05508 ላይ ውህኔ ሰጥቶበታል።

ይህ ውህኔ ከተሰጠ በኋላ ሻጭ የነበሩት የአሁን አመልካቾች ከዚህ በፊት በግራ ቀኞችን መካከል ተደርጎ የነበረው የቤት ሽያጭ ውል ፈራሽ ነው ተብሎ የተወሰነ ስለሆነ የሽያጭ ውል ከመደረጉ በፊት ወደነበርንበት ቦታ እንድንመለስ ይወሰንልን በማለት ለዚህ የሰበር ጉዳይ መነሻ የሆነውን ክስ በአዳማ ልዩ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በተጠሪ ላይ ክስ መሥርተዋል።

ገዥ የነበሩትም የአሁን መልስ ሰጭ ውሉ ሥልጣን ባለው አካል ፊት እንዲመዘገብ አለመደረጉ የውሉን መፍረስ የማያስከትል ስለመሆኑ በፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በሰ/መ/ቁ. 36887 በታህሣሥ 10 ቀን 2001 ዓ.ም የተወሰነ ስለሆነ ውሉ ሊፈርስ አይገባም፤ የፀና ነው ተብሎ ይወሰንልኝ የሚል መልስ በማቅረብ ተከራክረዋል።

ፍ/ቤቱም ይህንኑ የግራ ቀኙን ክርክር ተመልክቶ በመ/ቁ. 06799 በ19/9/2002 ዓ.ም በዋለው ችሎት ከዚህ በፊት በመ/ቁ. 05508 በሆነው የግራ ቀኙ ጉዳይ ላይ ውሉ ፈራሽ ነው በማለት ሰነድ 23 ቀን 2000 ዓ.ም የተሰጠው ውሳኔ በተመሳሳይ ጉዳይ የፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በሰበር መ/ቁ. 21448 በግንቦት 30 ቀን 1999 ዓ.ም በሰጠው የሕግ ትርጉም መሠረት ነው። ይህ ውሳኔ በየደረጃው ባሉት ፍ/ቤት በይግባኝም የተሻረ አይደለም አሁን ለሁለተኛ ጊዜ የቀረበው ክርክር ደግሞ የሽያጭ ውሉ ፈራሽ ነው ተብሎ የተወሰነውን መሠረት በማድረግ ተዋዋይ ወገኖች ወደ ነበሩበት ቦታ እንዲመለሱ ማድረግ ይቻል ዘንድ ታይቶ እንዲወሰን ስለሆነ ውሉ ፈራሽ ነው ተብሎ ከተወሰነ በኋላ በፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁ.36887 በ10/4/2001 ዓ.ም የተለየ ውሳኔ ወይም ትርጉም መስጠቱ ለዚህ ለተያዘው ወደነበርንበት እንመለስ ጥያቄ ተፈፃሚነት የለውም በማለት ወስኗል።

ሆኖም ይግባኝ ሰሚው የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ክርክር በይግባኝ ቀርቦለት ግራ ቀኙን ካከራከረ በኋላ ከዚህ በፊት የሥር ፍ/ቤት በመ/ቁ.05508 በ23/10/2000 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ በጊዜው ትክክል የነበረ ቢሆንም በተመሳሳይ ጉዳይ የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በሰበር መ/ቁ. 36887 በታህሣሥ 18 ቀን 2001 ዓ.ም ውል መኖሩ እስካልተካደ ድረስ ውሉ የፀና ነው ተብሎ ተወስኗል። በዚህ አኳኋን በሰበር ሰሚ ችሎት ተስተካክሎ ከተወሰነ ወይም ከተተረጎመ ይህንኑ ከትርጉም በኋላ የተሰጠን ሁለተኛ ትርጉም መከተል የግድ ስለሆነ ከዚህ በፊት ፈርሷል የተባለው የቤት ሽያጭ ውል የፀና ነው በሚል ተስተካክሎ ሊወሰን ይገባል። ሊፈርስ አይገባም በማለት ወስኗል። ይህም ውሳኔ በክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት እንዲታረም ቀርቦ የሕግ ስህተት የተገኘበት ውሳኔ አይደለም የሚል ዳኝነት በማግኘቱ ጉዳዩ ለዚህ ሰበር ሰሚ ችሎት ሊቀርብ ችሏል።

ሁለቱም ወገኖች በዚህ በፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ያደረጉት የጽሑፍ ክርክር ከዚህ በፊት በሥር ፍ/ቤቶች ያቀረቡትን ክርክር የደገመ እና ያብራራ ከመሆኑ በቀር በይዘቱ የተለየ ባለመሆኑ በድጋሚ ማስፈሩ አስፈላጊ ሆኖ አልተገኘም።

የጉዳዩ አመጣጥ ከላይ የሠፈረው ሲሆን እኛም ጉዳዩን እንደሚከተለው መርምረናል።

በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ-መንግሥት አንቀጽ 80/3/ እና በአዋጅ ቁጥር 25/88 መሠረት የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ትርጉም ያለባቸው ውሳኔዎች የሰበር ሥርዓት መዘርጋት እንዳስፈለገበት ዓላማ በሀገሪቱ ሕጎች ወጥ የሆነ አተረጓጎምና የሕግ አፈፃፀም ይኖራቸው ዘንድ ተከታይ በሆነው አዋጅ ቁጥር 454/97 እንደተደነገገው ይኸው ሰበር ሰሚ ችሎት የሕግ ትርጉም የሰጠባቸው ውሳኔዎች በየትኛውም ደረጃ በሚገኙ የሀገሪቱ ፍ/ቤቶችና የዳኝነት አካላት በተመሳሳይ ተፈፃሚነት እንዳላቸው ከዚህ አዋጅ አንቀጽ 2 እና ተከታይ ድንጋጌዎች ተመልክቷል። በሀገሪቱ በየደረጃው የሚገኙት ፍ/ቤቶችና ሌሎች አካላት ሰበር ሰሚው ችሎት በሰጠው ትርጓሜ መሠረት ተመሳሳይ ጉዳዮችን በማየት መወሰን የሚችሉት ተመሳሳይ የሆነው ጉዳይ ክርክር ተደርጎበት ለውሳኔ በደረሰበት ጊዜ ሰበር ሰሚው ችሎት ትርጉም የሰጠበት ሆኖ ከተገኘ ነው። በዚህም መሠረት በእጅ የተያዘውን ጉዳይ ስንመለከት በመ/ቁ. 05508 በሆነው መዝገብ ላይ በግራ ቀኙ መካከል የተነሳው ጉዳይ ክርክር ተደርጎበት ለውሳኔ በደረሰበት ጊዜ በተመሳሳይ ጉዳይ የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ትርጉም የሰጠበት ጉዳይ መሆኑን የአዳማ ልዩ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ተገንዝቦ በአዋጅ ቁጥር 454/97 አንቀጽ 2 መሠረት ይህንኑ የሰበር ሰሚ ችሎት የሰጠውን የሕግ ትርጉም በመከተል ወስኗል።

ከዚህ በኋላ በአዋጅ ቁጥር 454/97 አንቀጽ 2 እንደተመለከተው የሰበር ሰሚ ችሎቱ ትርጉም የሰጠበት ጉዳይ ቢሆንም በሌላ ጊዜ የተለየ ትርጉም ለመስጠት ሥልጣን ያለው በመሆኑ ሙሉ በሙሉ ተመሳሳይ በሆነው ጉዳይ በሌላ ጊዜ የተለየ ትርጉም መስጠቱ ቢታወቅ እንኳ የዚህ በሌላ ጊዜ የሰጠው ትርጉም ተፈጻሚነት ወሰን የሕጉ ትርጉም ከተሰጠ በኋላ በመጀመሪያ ደረጃም ሆነ ሳይወሰን ለሚነሱ ክርክሮችና ክርክሮች ተደርገው ለውሳኔ በደረሱ ጉዳዮች ላይ የሚገደብ እንጂ በየደረጃው ያሉት ፍ/ቤቶችም ሆኑ ሌሎች የዳኝነት አካላት በጎንዮሽም ሆነ በላይኛው የክርክር እርከን ክርክር ተደርጎ በውሳኔ የተቋቋሙ ጉዳይ ሁሉ እየቀሰቀሱ እንደገና ለማየት በሚያስችል አካላትን የተቀመጠ ሥልጣን ሰጭ ድንጋጌ በአዋጅ ቁጥር 454/97 አልተደነገገም የሕጉ ዓላማም ውሳኔ የሚያሻቸው ጉዳዮች ዓይነት ከዚህ በፊት በፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ችሎት ቀርበው ትርጉም ተሰጥቶባቸው ከሆነ በሀገሪቱ ወጥ የሆነ የሕግ አተረጓጎምና አፈፃፀም ማስፈን እንዲቻል በተመሳሳይ ታይተው እንዲወሰኑ ለማድረግ እንጂ ሥርዓቱን አሟጦ በውሳኔ የተቋቋሙ ጉዳይ ሁሉ እንደገና እየቀሰቀሱ የተረጋጋውን ሁኔታ ለማናጋት ወይም ተከራካሪ ወገኖችን ተገማኝ ላልሆነ የዳኝነት ሥርዓት ለመጋበዝ ተፈልጎ አይደለም። ስለሆነም የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት እና የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት የሰጡት ዳኝነት ከላይ በዝርዝር እንደሰፈረው በአዋጅ ቁጥር 454/97 የተፈጻሚነት አግባብ ላይ የሰጡት ትርጓሜ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት ሆኖ ስላገኘው በሕገ - መንግሥቱ አንቀጽ 80/3/ሀ/ እና 25/88 አንቀጽ 10 መሠረት በማረም የሚከተለውን ውሳኔ ሰጥተናል።

ው ሣ ኔ

- 1/ የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ/ቁ. 106340 ጥር 10 ቀን 2003 ዓ.ም በዋለው ችሎት የሰጠው ውሳኔ፤ እንዲሁም የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤቱ ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁ. 124793 በ14/7/2003 ዓ.ም. የሰጠው ትእዛዝ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሸሯል።
2. የአዳማ ልዩ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 06799 በ19/9/2002 ዓ.ም. የሰጠው ውሳኔ ፀንቷል።
- 3/ በመ/ቁ. 05508 በሰኔ 23 ቀን 2000 ዓ.ም በአዳማ ልዩ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት የተሰጠው ውሳኔ በአዋጅ ቁጥር 454/97 አንቀጽ 2 በተመለከተው ድንጋጌ መሠረት ታየቶ የመጨረሻ ዳኝነት ያገኘ ጉዳይ ስለሆነ እንደገና ውሳኔውን ከአዋጅ ቁጥር 454/97 አንቀጽ 2 አንጻር አይቶ ለማረም የሚያስችል ሥርዓት የለም ብለናል።
በዚህ ሰበር ችሎት የተደረገው ክርክር ላስከተለው ወጭና ኪሣራ ሁለቱም ወገኖች የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።

መዝገቡ ተዘግቷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ተ.ወ